

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Valsts atbalsta kontrole **Valsts atbalsta vadlīnijas**

2016.gada 16.novembrī, Rīgā

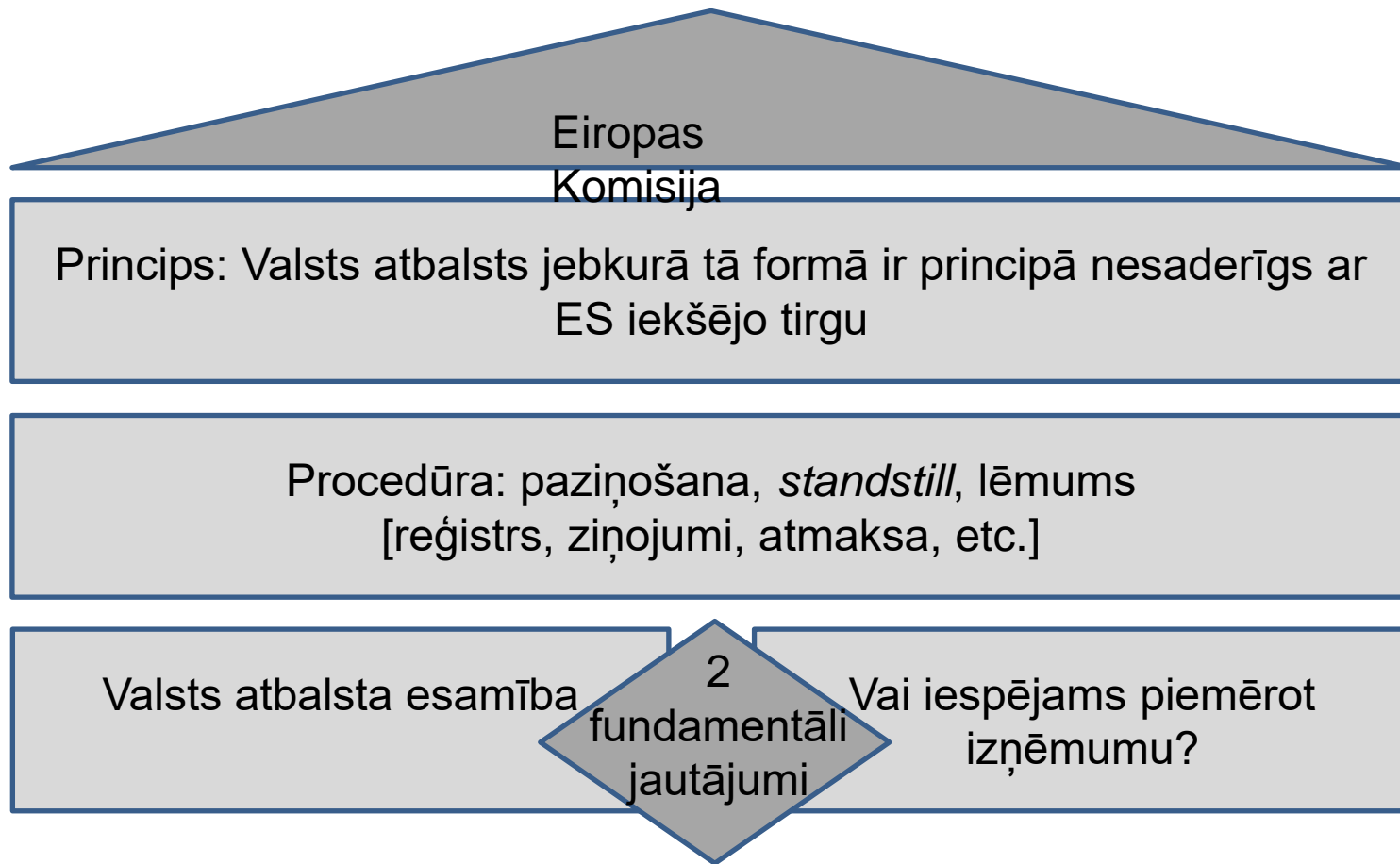
Konkurences kropļošanas aizliegums ES

Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Ļīgums par Eiropas Savienības darbību. 107.panta 1.punkts/

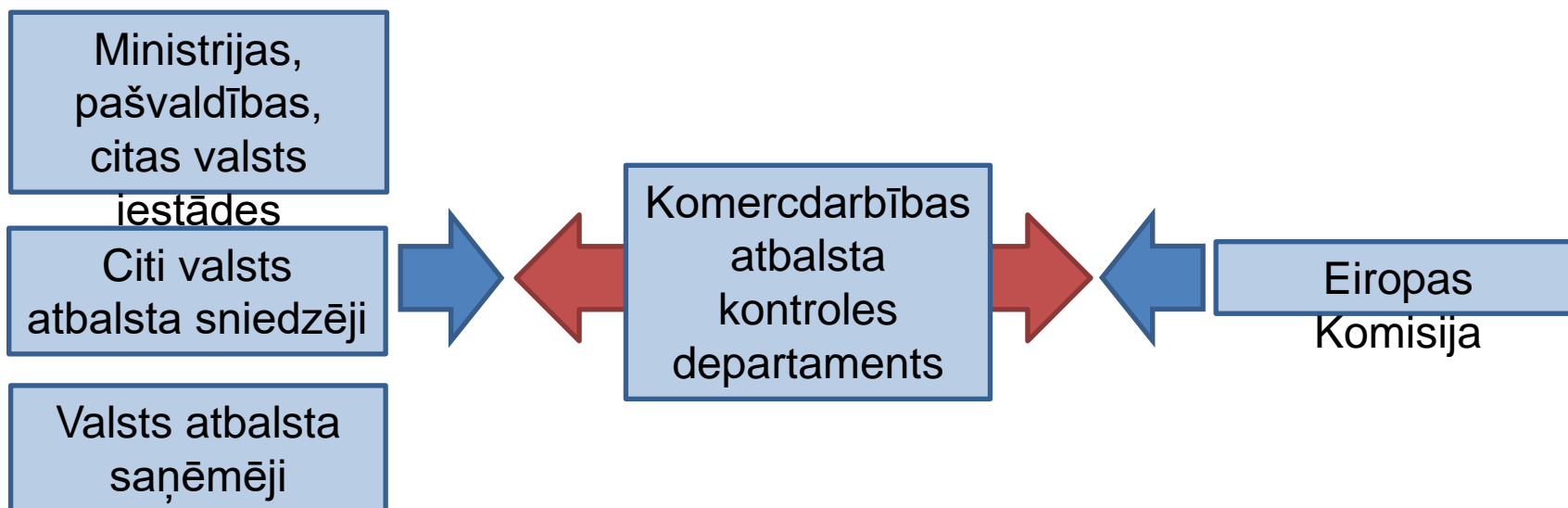
Konkurences kropļošanas aizliegums ES

FM loma komercdarbības atbalsta kontrolē

- FM Komercedarbības atbalsta kontroles departaments = kontaktpunkts starp nozaru ministrijām, pašvaldībām, citām valsts un pašvaldību iestādēm, citiem valsts atbalsta sniedzējiem un arī saņēmējiem, no vienas puses, un Eiropas Komisiju, no otras puses

- Komercedarbības atbalsta kontroles jautājumi lauksaimniecībai (LESD 1.pielikums) un zivsaimniecībai ir Zemkopības ministrijas kompetencē

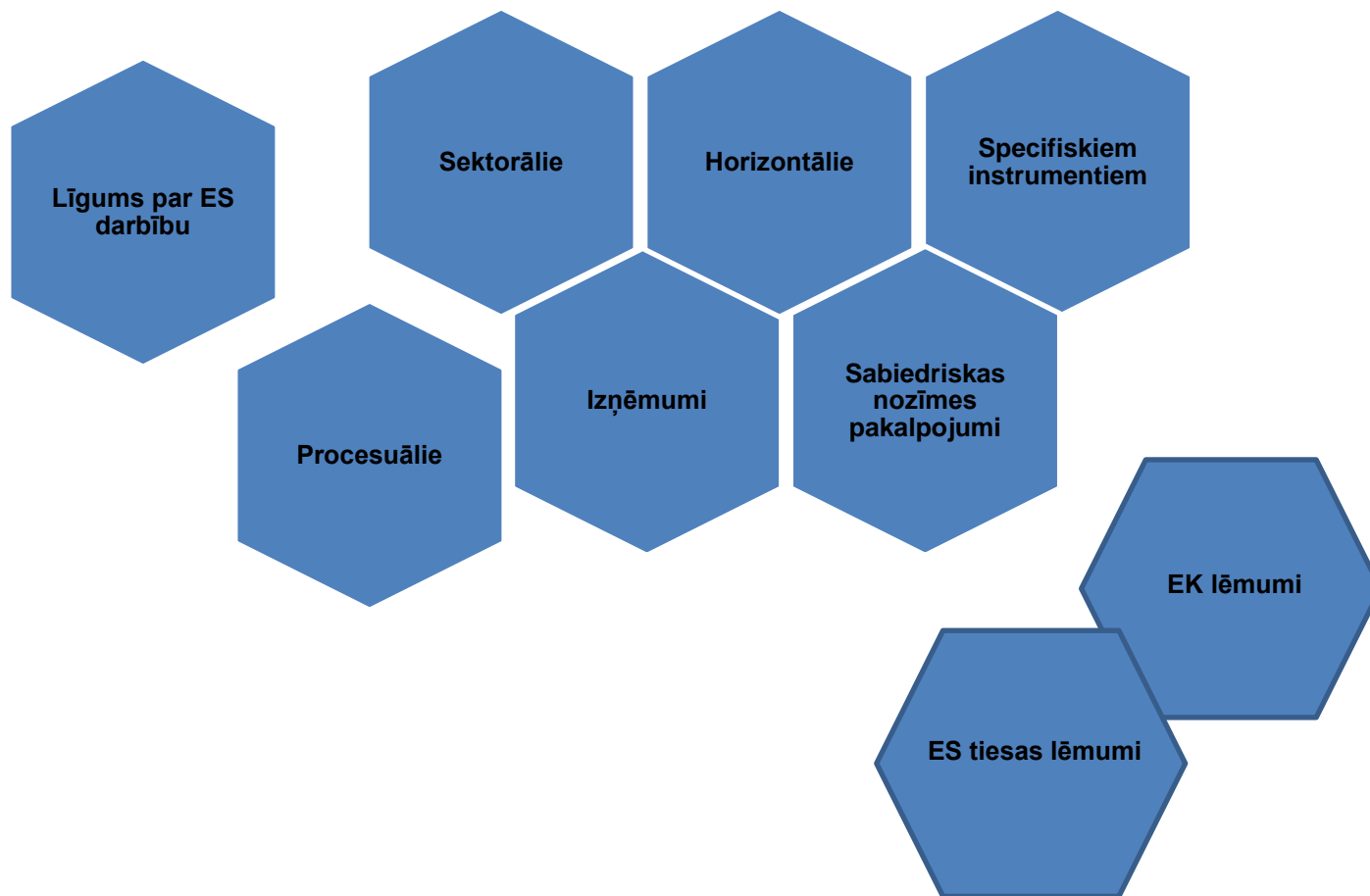

Nacionālie tiesību akti valsts atbalsta kontroles jomā

- Komercdarbības atbalsta kontroles likums
- 16.12.2014. MK noteikumi Nr.759 Kārtība, kādā Eiropas Komisijā iesniedz atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu paziņojumus un kopsavilkuma informāciju, un kādā piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības
- 02.12.2014. MK Noteikumi Nr.740 *De minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtība un uzskaites veidlapu paraugi
- 16.12.2014. MK noteikumi Nr.777 Kārtība, kādā Eiropas Komisijā iesniedz gada ziņojumus par komercdarbības atbalsta izdevumiem, un kārtība, kādā piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības
- 21.06.2016. MK noteikumi Nr. 386 Kārtība, kādā publicē informāciju par sniegto komercdarbības atbalstu un piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības

ES tiesību akti valsts atbalsta kontroles jomā

***Atbalstu raksturojošās pazīmes:
kā konstatēt atbalsta esamību vai neesamību?***

Atbalstu raksturojošās pazīmes jeb valsts atbalsta jēdziens

- finansiālās palīdzības saņēmējs ir ekonomiskās (saimnieciskās) aktivitātes veicējs
- finansiālu palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai Eiropas Kopienas finanšu līdzekļiem
- finansiālu palīdzību saņēmušā komercsabiedrība iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt normālos komercdarbības veikšanas apstākļos
- finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi. Atbalsts ir paredzēts komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības nozares vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī atbalsts ir paredzēts tikai konkrētai komercsabiedrībai
- finansiālā palīdzība ietekmē konkurenci un tirdzniecību Kopienas iekšējā tirgū

/Komerccarbības atbalsta kontroles likuma 5.pants/

Ekonomiskā aktivitāte

- Svarīgi noteikt, vai subjekta darbība, kurai plānots sniegt atbalstu, ir kvalificējama kā 'publiskās varas īstenošana' vai kā 'saimnieciskās darbības/ekonomiskās aktivitātes veikšana,'
- Par komercsabiedrību/uzņēmumu ir atzīstama ikviena persona, neatkarīgi no tās juridiskā statusa un veida, kādā tā tiek finansēta, kura ir iesaistīta saimnieciskās darbības/ekonomiskās aktivitātes veikšanā, piedāvājot preces vai pakalpojumus konkrētajā tirgū
- subjekta statuss saskaņā ar valsts tiesību aktiem nav noteicošs. Piemēram, subjekts, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem klasificēts kā asociācija vai sporta klubs, LESD 107. panta 1. punkta nozīmē tomēr var būt uzskatāms par uzņēmumu. Tas pats attiecas uz subjektu, kas oficiāli pieder pie valsts pārvaldes. Vienīgais būtiskais kritērijs šajā kontekstā ir tas, vai subjekts veic saimniecisko darbību
- valsts atbalsta noteikumu piemērošana nav atkarīga no tā, vai subjekts ir izveidots ar mērķi gūt peļņu (arī bezpeļņas subjekti var tirgū piedāvāt preces un pakalpojumus)
- tas, vai subjektu klasificē kā uzņēmumu, vienmēr ir atkarīgs no konkrētās darbības (subjekts, kas veic gan saimniecisko, gan nesaimniecisko darbību, ir uzskatāms par uzņēmumu vienīgi attiecībā uz tā saimniecisko darbību)

Publiskie resursi (1.pazīme)

- Finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības vai citiem publiskiem līdzekļiem
- Valsts institūcijām ir kontrolējoša ietekme pār finanšu līdzekļiem

Atbalsta sniegšanas veidi

- Tiešie maksājumi no valsts vai pašvaldības budžeta (subsīdijas, dotācijas, granti)
- Finanšu ieguldījumi aizdevumu veidā
- Procentu atlaides vai kredītu procentu likmju subsidēšana
- Valsts vai pašvaldības galvojumi/garantijas
- Nodokļa likmju samazināšana
- Nodokļu un nodevu atvieglojumi
- Dividendēs izmaksājamo peļņas daļau novirzīšana atpakaļ uzņēmumam, proti, valsts vai pašvaldības pilnīga vai daļēja atteikšanās no dividendēm tās kontrolē esošajās komercsabiedrībās
- Valsts vai pašvaldības ieguldījums komercsabiedrībā/pašvaldības kapitālsabiedrībā
- Parādu norakstīšana (dzēšana)
- valsts īpašuma pārdošana vai iznomāšana par cenu, kas ir zemāka par tā tirgus vērtību
- valsts īpašuma pirkšana vai nomāšana par cenu, kas ir augstāka par tā tirgus vērtību
- cita finansiālā palīdzība, ko piešķir no valsts vai pašvaldību līdzekļiem, pār kuriem valsts vai pašvaldības institūcijām ir kontrolējoša ietekme, vai citi atvieglojumi/priekšrocības kā rezultātā rodas valsts vai pašvaldības potenciālo ienēmumu iztrūkums

Ekonomiskā priekšrocība (2.pazīme)

- Komerccabiedrība/uzņēmums veic saimniecisko darbību un attiecībā uz saimniecisko darbību iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt, ja komercdarbības atbalsts netiktu sniegts

Piemēri:

- saimnieciskās darbības veicējs pērk/nomā valstij vai pašvaldībai piederošu zemi vai infrastruktūras objektus par zemāku cenu nekā tirgus cena
- saimnieciskās darbības veicējs pārdod zemi valstij par augstāku cenu nekā tirgus cena
- saimnieciskās darbības veicējs izmanto privilīģētas tiesības bez maksas vai pienācīgas atlīdzības piekļūt infrastruktūrai
- saimnieciskās darbības veicējs ir atbrīvots no maksājumiem, kas tam parastos apstākļos būtu jāveic
- līguma slēgšanas ekskluzīvu vai īpašu tiesību piešķiršana nerīkojot atklātu, pārredzamu, nediskriminējošu un konkurenci nodrošinošu konkursa procedūru

Selektivitāte (3.pazīme)

- Finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām/uzņēmumiem vienādi
- Finansiālā palīdzība paredzēta komercsabiedrībām/uzņēmumiem, piemēram, atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem
- Finansiālā palīdzība paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai/uzņēmumam

Ietekme uz tirdzniecību un konkurenci (4.pazīme)

- Finansiālā palīdzība ietekmē tirdzniecību un izkropļo konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū
- Pietiek, ka var pierādīt, ka atbalsta saņēmējs ir iesaistīts saimnieciskā darbībā un ka tas darbojas tirgū, kur notiek dalībvalstu savstarpējā tirdzniecība
- Atbalsta pasākums var ietekmēt tirdzniecību arī tad, ja konkrētais atbalsta saņēmējs pats neeksportē preces vai pakalpojumus uz citu ES dalībvalsti

Gadījumi, kad publiskais finansējums nav kvalificējams kā atbalsts

ieguldījumi vispārējas nozīmes infrastruktūrā

- Valsts un pašvaldības/pašvaldību kapitālsabiedrības finanšu līdzekļu ieguldījums infrastruktūrā nav uzskatāms par atbalstu, ja infrastruktūras objekti ir publiski izmantojami un ieguldījumi infrastruktūrā nav veikti konkrētas komercsabiedrības interesēs

Piemēram, satiksmes pārvadi, ielas, tilti, gājēju pārejas, celiņi

ieguldījumi publiskā īpašumā esošā infrastruktūrā, kura tālāk tiek nodota apsaimniekošanai citiem

- Svarīgi zināt mērķi, kādam publiskā īpašumā esoša infrastruktūra tiek nodota apsaimniekošanai:
  - Nesaimnieciskam mērķim: piemēro vispārējo regulējumu par valsts un pašvaldības mantas neizšķērdēšanu
  - Saimnieciskam mērķim: papildus piemēro komercdarbības atbalsta regulējumu, lai identificētu, vai izslēgts komercdarbības atbalsts apsaimniekotāja līmenī

Publiskās infrastruktūras nodošana nesaimnieciskam mērķim

- Skolas un bērnudārzi
- Mākslas skolas, mūzikas skolas
- Sociālie dienesti
- Vietēja līmeņa kultūras nami vietējiem deju kolektīviem, koriem
- u.tml.

Piemērojamie principi, valsts/ pašvaldības institūcijām, pārdodot/ iznomājot publiskā īpašumā esošu zemi/ ēkas

- Lai izslēgtu komercdarbības atbalstu, jāpiemēro viena no tālāk minētajām procedūrām:
  - Plaši publiskota, atklāta un beznosacījumu izsoles procedūra, kuras rezultātā labākais vai vienīgais piedāvājums tiek izvēlēts
  - Viena vai vairāku neatkarīgu ekspertu vērtējums, kurš balstīts uz vispārēji pieņemtiem tirgus rādītājiem un vērtēšanas standartiem; parasti tiek izmantotas vismaz 2 metodes vērtēšanā, lai nonāktu pie gala piedāvājuma cenai

Gadījumi, kad publiskais finansējums ir kvalificējams kā atbalsts

Publiskās infrastruktūras nodošana saimnieciskam mērķim

- Muzeji, tūrisma objekti ar starptautisku atpazīstamību
- Multifunkcionālie kultūras centri komerciāliem koncertiem
- Biznesa parki/ biznesa inkubatori
- u.c.

Šādos gadījumos svarīgi identificēt, vai nodošana (t.sk. iznomāšana) apsaimniekošanā ietver/ neietver komercdarbības atbalstu

Gadījumos, kad tiek atbalsts sniegts konkrētām komercsabiedrībām/uzņēmumiem

Valsts atbalsta regulējuma piemērošanas secība

Valsts atbalsta regulējuma piemērošanas secība

Vai pasākums ir valsts atbalsts?
(LESD 107.panta 1.punkts)

De minimis atbalsts

Īpaši nosacījumi attiecībā uz vispārējas
tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem

Vispārējās grupu atbrīvojuma regulas
atbalsts (Komisijas regula Nr. 651/2014)

Vadlīnijas, Komisijas
lēmumi

Procesuālie noteikumi

Procesuālie noteikumi – Normatīvais regulējums

- LESD 108.panta 3.punkts
- Padomes 13.07.2015. Regula (ES) 2015/1589, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai
- Komisijas regula (ES) 2015/2282 (2015. gada 27. novembris), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 794/2004 attiecībā uz paziņošanas veidlapām un informācijas lapām

Plānotā atbalsta iepriekšēja paziņošana un atbrīvojumi no paziņošanas

Iepriekšēja paziņošana	Atbrīvojums no iepriekšējas paziņošanas
<ul style="list-style-type: none"> • LESD 108.panta 3.punkts jeb visi gadījumi, kad atbalstu sniedz saskaņā ar Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām/pamatnostādnēm • Atbalsts tiek sniegts un saskaņots ar Eiropas Komisiju tieši zem LESD 107.panta 3.punkta (ja nav specifiskas vadlīnijas/pamatnostādnes)	<ul style="list-style-type: none"> • Komisijas regula Nr.651/2014 (virkne dažādu atbalsta mērķu) • De minimis atbalsta regulējums • Vispārējas tautsaimnieciskas nozīmēs pakalpojumu regulējums (Eiropas Komisijas lēmums Nr.2012/21/ES)
<ul style="list-style-type: none"> • Piemērojot Komisijas regulu Nr.651/2014, jāiesniedz kopsavilkuma informācija Eiropas Komisijā. Eiropas Komisija lēmumu nepieņem • Iepriekšējas paziņošanas gadījumos Eiropas Komisija pieņem lēmumu par atbalsta saderību ar ES iekšējo tirgu	

Nepieciešamās darbības pirms atbalsta sniegšanas

- Pirms sniegt atbalstu, jāizstrādā normatīvo aktu komercdarbības atbalsta sniegšanai (MK noteikumi, likums, domes lēmums, nolikums u.c.)
- Atbalsta sniedzējam jāizvērtē, vai pasākums kvalificējas kā komercdarbības atbalsta pasākums, ja nepieciešams, konsultējoties ar Finanšu ministriju un Eiropas Komisiju
- Jāsaprot, ka atbalsts var tikt sniegts dažādos veidos – dotācija, galvojums, atteikšanās no dividendēm, nodokļu atlaides, īpašuma pārdošana zem tirgus cenas utt.
- Komercdarbības atbalsts var tikt sniegts, kad ir ievērotas noteiktas procedūras
- Atbalsta sniedzējam jānodrošina, ka līgums ar komercsabiedrību tiek noslēgts atbilstoši normatīvajam regulējumam
- Atbalsta sniedzējam jāuzrauga, lai atbalsts tiktu izlietots atbilstoši līgumam un normatīvajam regulējumam

Kommercdarbības atbalsta sniegšanas soļi

Atbalsta piešķiršana

Piešķirtā atbalsta kontrole

Atbalsta programma/ projekts

- iekļautas visas obligātās minimālās prasības
- levērotas procesuālās prasības Komisijas informēšanai par plānoto atbalsta pasākumu

Līgums par atbalsta piešķiršanu

- ietver visas obligātās minimālās prasības, kas noteiktas atbalsta programmā/ projektā

Projekta faktiskā izpilde

- levērojot Līguma un atbalsta programmas/
projekta obligātās minimālās prasības

Sekas, saņemot/sniedzot nelikumīgu komercdarbības atbalstu

- Nepieteikts/ neapstiprināts atbalsts = nelikumīgs atbalsts

- **Ja** atbalsta pasākuma īstenošana uzsākta **bez iepriekšējas paziņošanas/** kopsavilkuma informācijas nosūtīšanas EK
- **Ja** atbalsta pasākums paziņots, bet atbalsts sniegts vēl **pirms EK lēmuma saņemšanas**

Nelikumīgs un nesaderīgs atbalsts tā saņēmējam **jāatmaksā kopā ar soda procentiem** un procenti maksājami no dienas, kad attiecīgais atbalsts nodots saņēmēja rīcībā, līdz tā atgūšanas dienai

- **Ja** atbalsts izmantots, neievērojot Komisijas apstiprinātajā atbalsta projektā/ programmā noteiktos nosacījumus par pieļaujamo atbalsta mērķi un atbalstāmajām izmaksām u.tml., tas līdzvērtīgs nelikumīgam atbalstam

Valsts atbalsta vadlīnijas

- **Mērķis:** veicināt izpratni par valsts atbalsta jautājumiem, lai tādējādi samazinātu nelikumīga valsts atbalsta sniegšanas risku
- **Saturs:**
  - skaidrojumi par valsts atbalsta jēdzienu
  - informācija par valsts atbalsta kontroles juridisko pamatu (gan Eiropas Savienības līmenī, gan nacionālā līmenī)
  - atbalsta saderības izvērtējuma kritēriji, ko piemēro Eiropas Komisija
  - informācija par procesuālajiem aspektiem
- **Mērķauditorija:** paredzētas gan atbalsta pasākumu plānotājiem/ieviesējiem, gan atbalsta sniedzējiem un atbalsta saņēmējiem
- **Pieejamība:** Publicētas Finanšu ministrijas mājas lapā 2016.gada rudenī
http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/s/
- **Autors:** Finanšu ministrijas (FM) Komerccarbības atbalsta kontroles departaments

Praksē biežāk sastopamie risināmie jautājumi

- Kas ir ekonomiska aktivitāte un kas nav?
- Valsts atbalsta 4 kritēriju analīze, tai skaitā, vietējais raksturs
- Privātā līdzfinansējuma apmēra nodrošināšana
- Maksimālā atbalsta intensitāte
- Kumulācijas normas
- Pieļaujamās izmaksas
- Stimulējošā ietekme
- Grūtībās nonākuša uzņēmuma definīcija
- MVU definīcija
- Noslēgto līgumu neatbilstība programmu noteikumiem
- Kā atspoguļot tiesību aktos atsauces uz EK dokumentiem
- Kā atpazīt, vai MK noteikumos atbalsts tiek sniegts kā valsts atbalsts?

Papildus informācijas avoti

Papildus informācija FM mājas lapā:

http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole

Sīkāku informāciju gan par de minimis atbalsta būtību, gan procesuāliem jautājumiem skatīt Finanšu ministrijas izstrādātajā **Rokasgrāmatā de minimis atbalsta piešķiršanai**

<http://www.fm.gov.lv/files/komerdarbbasatbalsta/ROKASGRAMATA%20de%20minimis%20atbalsta%20pieskirsanai.pdf>

Papildus informācija EK mājas lapā:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

Kontaktinformācija:

FM Komercedarbības atbalsta kontroles departaments

Dace Berkolde, direktore, Dace.Berkolde@fm.gov.lv, 67095 621

Edīte Bērziņa, direktores vietniece, Edite.Berzina@fm.gov.lv, 67083 891